

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

VEZİRKÖPRÜ MESLEK YÜKSEKOKULU

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü
Çocuk Gelişimi Programı

Eğitimde Araç Gereç Geliştirme

Materyallerin Etkili Kullanımı

4. Hafta

1 Materyallerin Etkili Kullanımı

Okul öncesi dönemde materyallerin etkili sunumu önemli bir konudur (Ornstein ve Lasley, 2000). Materyalin çocuk için yarar sağlayabilmesi büyük ölçüde etkili sunumu ile mümkün olabilmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar için hazırlanan materyalin etkili kullanımı için materyallerin öncelikle biçim ve tasarım ilke ve özelliklerini taşıması gerekmektedir. Materyallerin geliştirilebilir ve güncelleştirebilir özellikleri çocukların öğrenme sürecine aktif katılımlarında etkili olmaktadır. Sürekli aynı materyalle oynayan çocuk için materyal çok fonksiyonel olsa bile ilk etkisini kaybetmektedir. Bu yüzden materyalin belirli zamanlarda değiştirilmesi ya da farklı etkinliklerde ve şekillerde yeniden çocuğa sunulması oldukça önemlidir. Ayrıca çocuğun farklı deneyimler yaşamasına fırsat vermesi materyalin etkili kullanımında katkı sağlamaktadır. Seçilen materyallerin çocukların yeteneğine, gelişim düzeyine, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek özellikte olması da materyalin etkin kullanımını arttırmaktadır (Hollingsworth ve Hoover, 1999). Materyallerin bireysel ihtiyaçlara da cevap verebilmesi gerekmektedir. Bu bireysel ihtiyaçlar hem normal gelişim gösteren çocuklar hem de özel gereksinimli çocuklar açısından göz önünde bulundurulmalıdır. Normal gelişim gösteren çocuklar ve özel gereksinimli çocuklar için materyallerin etkili olması gelişim düzeylerine, gereksiniminin türüne ve derecesine uygun materyalin sunulması ile mümkün olmaktadır. Materyallerin etkili kullanımında çocuğa kazandırılması planlanan kazanımlarla seçilen materyallerin paralellik göstermesi de önemli yer tutmaktadır (Erişti, 2008). Materyallerin doğal yaşam içinden seçilmesi dolayısıyla çocuğun bilgileri somutlaştırması materyallerin etkili kullanımı için zorunlu bir nokta olarak ifade edilebilir (Çalık, 2004). Bunun yanında materyallerin çocukların görebileceği ve ulaşabileceği açık dolaplarda ve raflarda bulunması etkin kullanıma katkı sağlar.

Kısaca materyallerin etkili kullanımında materyallerde bulunması gereken özellikleri taşıması, çocukların gelişim özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması ve seçilen materyalin eğitimcinin çocuğa kazandırmayı düşündüğü kazanımlara/etkinliğe uygun olması gerekmektedir. Dahası çocuklar için hazırlanan ve farklı amaçlara yönelik tasarlanan bu materyallerin çocuğa sunumu ve çocuğun ilgisini çekmeye yönelik olması da önemli bir konudur. Bu nedenle çocuklara materyalleri sunarken şu hususlara da dikkat edilmelidir:

- Materyal öncelikle çocuğun hazır olduğu dönemde sunulmalı ve çocuklar arasında bireysel ayrılıklar olduğu unutulmamalıdır.
- Çocuk materyalle oynamaya başlamadan önce materyalin amacı, varsa kullanım içeriği, hakkında bilgi verilmelidir. Ancak burada sürekli çocuğa yön vermek ilginin materyalden uzaklaşmasına neden olabilir. Bu nedenle çocuğa sürekli yön vermekten kaçınılmalıdır.
- Materyale yönelik gerekli ipuçları uygun zamanda verilmelidir (Atalay, 2013).
- Materyaller çocuğun dikkatini çekebilecek özelliklerde tasarlanmış ve duyuların çoğunluğuna hitap edecek özellikler taşımalıdır.

- Materyaller çocuğun eğlenebileceği, zevk alabileceği özellikler taşımalı aynı zamanda alıştırma ve uygulamaya dönük olmalıdır (Erişti, 2008).

- Materyalin görsel ve işitsel özellikleri çocuğun gelişimsel özelliklerine uyumlu olmalıdır. Böylece materyalin çocuk tarafından daha iyi algılanması sağlanarak materyalin kullanım süresini olumlu etkilenmesi sağlanır. Öğrenim sürecinin ilgi çekiciliğini artırmak için görsel ve işitsel özellikler gerektiği kadar kullanılmalıdır (Boyle, 1997; Bartscha ve Cobern, 2001).

- Materyaller gerçek hayata dönük olmalıdır.

- Çocuk materyalle baskıdan ve zorlamadan değil, materyalin çekiciliğinden, meraktan ve yeni bir şey bulmanın sevincini yaşadığı için vakit geçirmelidir (Atalay, 2013).

Bilindiği gibi çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki yaşamını etkilemesinin yanı sıra onun yapıcı, yaratıcı, bağımsız, kendini ifade edebilen bir birey olmasına yardımcı olmaktadır (Curtis, 1998; Beaver vd., 1999; Oktay, 1999; Arı, 2003; Yavuzer, 2006). Bu nedenle okul öncesi eğitim, tüm eğitim sisteminin en önemli basamağı olarak ifade edilmektedir (Curtis, 1998; Beaver vd., 1999; Arı, 2003), Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların gelişimlerini en üst düzeyde desteklemek ve onların yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamak için farklı eğitim materyallerinin kullanılması önerilmektedir. Eğitim materyalleri, çocukların doğal yeteneklerini ortaya çıkararak gelişim ve eğitimlerine destek olmaktadır. Eğitim materyalleri çocukların yakın çevrelerinin düzenlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Nitelikli eğitim materyalleri ile donatılmış uyarıcı çevre çocuğun gelişimine olumlu yansımaktadır. Basit ve karmaşık tüm materyaller incelendiğinde; çocukların dünyasını zenginleştirdiği görülmektedir (Ada, 2006). Ancak eğitim materyallerinin çocuğun çevresinin düzenlenmesinde, dolayısıyla gelişiminde katkısının niteliği materyallerin hazırlanması, seçilmesi ve çocuklara etkin bir şekilde sunulması ile mümkün olabilmektedir (Avcı, 1999). Bu nedenle materyallerin sağlığa uygun geliştirilebilir, ergonomik, dayanıklı, gelişim düzeyine uygun ve öğrenme için evrensel tasarım/erişilebilir olma özellikleri yanında çizgi, şekil, boyut, renk gibi biçimsel özellikleri ile oran-orantı, vurgu, yakınlık, denge, ve bütünlük gibi tasarım ilkelerini taşıması gerekmektedir. Bu özellikleri taşıyan materyallerin çocuklara etkili bir şekilde sunulması da önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun ilgi, ihtiyaç ve gelişim özelliklerine uygun materyalleri seçebilmesi ve bu materyalleri etkin sunabilmesi çocuğa çocuk hakları arasında yer alan optimal gelişim hakkını teslim edebilmeyi sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. (2006). Okul Öncesi Dönemde Araç Yapımının Önemi ve Eğitsel Değeri. I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı, İstanbul: Ya-Pa.
- Arı, M. (2003). Türkiye'de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi. Müzeyyen Sevinç (Ed). Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar içinde (s. 31-40). İstanbul: Morpa.
- Atalay, A. (2011). Okul Öncesi Eğitimde Materyal Geliştirme. Ankara: Kök.
- Atalay, A. (2013). Materyal Geliştirme. Neriman Aral, Ümit Deniz ve Adnan Kan (Ed.), Okul Öncesi Öğretmenliği Alan Bilgisi içinde (s. 637-663). Ankara: Alan Bilgisi.
- Avcı, N. (1999). Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Oyuncak Planlama ve Seçme. Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı (s. 49-54). İstanbul: Ya-Pa.
- Bartscha, R. A. ve Cobern, K. M. (2003). Effectiveness of Power Point presentations in lectures. Computers ve Education, 41, 77-86.
- Beaver, M., Brewster, J., Jones, P., Keene, A., Neaum, S. ve Tallack, J. (1999). Babies and Young Children: Book II: Early Years Care and Education. United Kingdom: Nelson Thornes.
- Boyle, T. (1997). Desing for Multimedya Learning. Michigan: Prentice Hall.
- Curtis, A. (1998). A Curriculum for the Pre-School Child. London.Routledge.
- Çalık, F. (2004). Çocuk ve Animasyon. İstanbul: Morpa.
- Erişti, D. S, (Ed.) (2008). Okul Öncesinde Materyal Geliştirme ve Görsel Sanatlar Eğitimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Hoilingsworth P. M. ve Hoover, K. H., (1999). İlköğretimde Öğretim Yöntemler. Tanju Gürkan, Erten Gökçe, ve Duygu Güler (Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi
- Ornstein, A. C, Lasley, T. J. (2000). Strategies For Effective Teaching. New York: McGraw Hill.